

Kuluttajien aikomukset ostaa intensiivisissä tuotantojärjestelmissä tuotettuja elintarvikkeita

Terhi Latvala¹, Beth Clark² Gavin Stewart², Luca Panzone², Ilias Kyriazakis², Philip Jones³, Richard Tranter³, Lynn Frewer², Jarkko Niemi¹

¹ Luonnonvarakeskus, ² Newcastle University, ² University of Reading

Terhi Latvala
Luonnonvarakeskus (Luke)
Sposti: terhi.latvala@luke.fi
P. +358 40 3589275

Johdanto

Kuluttajat tekevät ruokaa ostaessaan useita valintoja erilaisten tekijöiden suhteen.

Useimmat näistä päätöksistä tehdään alitajuisesti arvioiden ruoan erilaisten ominaisuuksien ja tekijöiden vaikutuksia¹.

Tulevaisuuden ostoaikomus on eräs tapa tutkia kuluttajien mieltymyksiä ja ostohalukkuutta^{2,3}.

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli tunnistaa kuluttajaryhmiä, jotka eroavat toisistaan eläintuotteita koskevien tulevaisuuden ostoaikomusten mukaan.

Aineisto ja menetelmä

- Tutkimusaineisto kerättiin kolmella erillisellä internet-kyselyllä Suomessa, Saksassa, Iso-Britanniassa, Puolassa ja Espanjassa maaliskuuhuhtikuussa 2017. Vastaajat edustivat kunkin maan väestöä.
- Kuluttajat vastasivat kolmeen kysymykseen tulevaisuuden ostoaikomuksista koskien sianlihaa (N=751), kananmunia (N=789) ja broilerinlihaa (N=790).
- Tutkimusmenetelmänä käytettiin latent class-analyysiä. Se on ns. piilevien muuttujien analyysi, jossa kuluttajat ryhmitellään tulevaisuuden ostoaikomusten mukaan siten, että taustalla olevat samankaltaiset kuluttajaryhmät voidaan tunnistaa.
- Tämä tarkoittaa sitä, että ryhmä vastaa kysymyksiin samantyyppisesti.

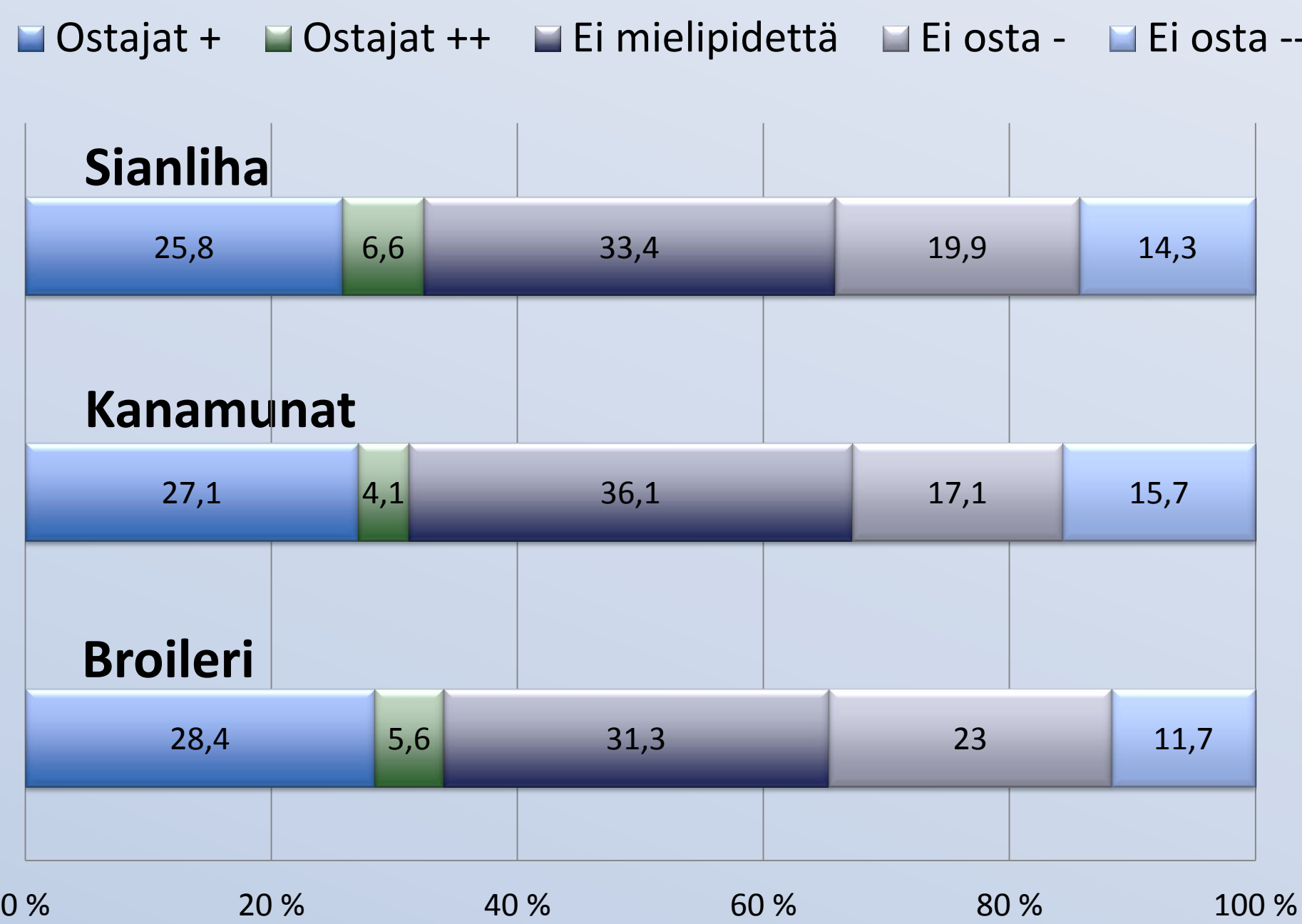
Keskusteltavaa

- Ostamiseen myönteisesti suhtautuvat olivat pääsääntöisesti miehiä ja kriittisesti suhtautuvat olivat enimmäkseen naisia. **Miksi näin on?**
- Ostoaikomukset olivat myönteisempiä, jos vastaaja oli vierailut tuotantotilalla tai muuten oli ollut yhteyksissä maataloihin. **Miten tiedon pitäisi vaikuttaa alan toimijoihin?**
- Kuluttajille annettiin seuraava määritelmä: ”Intensiivisiin tuotantojärjestelmiin liittyy tuotantotavan muutos kohti sellaisia tuotantojärjestelmiä, joissa on lukumääräisesti vähemmän tuotantoyksiköitä (maatiloja) ja eläinten lukumäärä tuotantoyksiköissä kasvaa suureksi. Näissä järjestelmissä kasvatetaan yleensä paljon eläimiä niille erityisesti suunnitelluissa sisätiloissa, jolloin tuotantoympäristöä kyetään hallitsemaan tarkemmin.” **Mitä ajatuksia määritelmä herättää sinussa?**

Tutkimuksen kohde

Tutkimuksen kohteena olivat intensiivisistä tuotantojärjestelmistä saadut sika- ja broilerituotteet sekä kanamunat ja niihin kohdistuvat kuluttajien ostoaikomukset.

- Intensiivisissä järjestelmissä kasvatetaan yleensä paljon eläimiä niille erityisesti suunnitelluissa sisätiloissa, jolloin tuotantoympäristöä kyetään hallitsemaan tarkemmin.
- Intensiivisiä tuotantojärjestelmiä tarkasteltaessa on tärkeää tunnistaa myös riskit eläinten tuotantosairauksista ja tuotantoon liittyvät käytännöt, joilla niitä ehkäistään.
- Tuotantosairaudet saavat usein alkunsa tilalla jo olevien virusten ja bakteerien, eläinten perimän sekä eläinten ympäristön yhteisvaikutuksesta.

Kuvio 1. Ostoaikomukset tuotteittain.

Kuva 1. Kuluttajat arvostavat ns. pehmeitä toimenpiteitä eläintautien torjunnassa, esimerkiksi virikemateriaalien lisäämistä.

Tulokset

- Yli kolmasosalla vastaajista ei ollut selkeää mielipidettä intensiivisissä tuotantojärjestelmissä tuotetuista elintarvikkeista.
- Tulevaisuudessa potentiaalisia elintarvikkeiden ostajia oli kaksi ryhmää (ostajat+ ja ostajat++) ja kaksi ryhmää, jotka eivät aikoneet ostaa (ei osta- ja ei osta--) tulevaisuudessa intensiivisen tuotannon elintarvikkeita tai aikoivat vähentää niiden kulutusta tulevaisuudessa.
- Lisäksi selvitimme mielipiteitä siitä, olisivatko erilaiset tuotantoon liittyvät toimenpiteet sallittuja ryhmien mielestä. Esimerkiksi broilerintuotannossa ennaltaehkäiseviin toimenpiteisiin hygienian parantamiseksi ja sairauksien vähentämiseksi suhtauduttiin myönteisesti. Lisäksi suhtauduttiin myönteisesti toimenpiteisiin jotka mahdollistaisivat lintujen luontaisen käyttäytymisen.
- Sianlihan tuotannossa kuluttajat suhtautuivat myönteisesti hintalisään tuottajille eläinten terveyden parantamiseksi.

Kuluttajien suosimat toimenpiteet: esimerkkinä sika

- Tarjoamalla sioille virikemateriaaleja, jotta ne voivat toteuttaa luontaista käyttäytymistään
- Rehun koostumuksen parantaminen
- Tehokas sikojen ja sikalarakennuksen olosuhteiden tarkkailu
- Parempi hygienia ja toimenpiteet sairauksien ehkäisemiseksi
- Parempi ilmanvaihdon hallinta sikalarakennuksessa
- Paremmiin suunnitellut sikalarakennukset
- Sikojen määrän vähentäminen käytettävissä olevassa tilassa
- Lisähinnan maksaminen, joka kannustaa sikatuottajia parantamaan eläinten terveyttä

Lähdeviitteet

- Ueland et al. 2012, State of the art in benefit-risk analysis: Consumer perception, Food and Chemical Toxicology 50,1:67-76
- Poinhos al. 2014. Psychological determinants of consumer acceptance of personalised nutrition in 9 European countries, PLoS One, 9(10), p. e110614.
- Melnik et al. 2011. To think or not to think: the effect of cognitive deliberation on the influence of injunctive versus descriptive social norms', Psychology & Marketing, 28(7), pp. 709-729.

Taulukko 1. Ostoaikomuksia kuvaavien muuttujien tilastolliset merkitsevyydet.

Muuttuja	Wald	p-value	R ²
Sianliha: Aion ostaa ...	150.50	0.00	0.65
Sianliha: Harkitsisin ostamista...	202.62	0.00	0.53
Sianliha: Aion vähentää ...	261.78	0.00	0.20
Broileri: Aion ostaa ...	156.07	0.00	0.56
Broileri: Harkitsisin ostamista...	162.24	0.00	0.67
Broileri: Aion vähentää ...	185.34	0.00	0.12
Kanamunat: Aion ostaa ...	198.53	0.00	0.65
Kanamunat: Harkitsisin ostamista...	301.33	0.00	0.54
Kanamunat: Aion vähentää ...	266.01	0.00	0.20

PROHEALTH konsortio

Newcastle University · accelopment AG · Aviagen Ltd · Conseil et Compétences en Productions Animales (CCPA Group) · Coren S.C.G. · European Forum of Farm Animal Breeders · Ghent University · Institut National de la Recherche Agronomique (INRA) · JSR Genetics Ltd · Luke – Natural Resources Institute Finland · Poultry Health Services Ltd · PigCHAMP Pro Europa S.L. · SEGES P/S · Danish Pig Research Centre · The University of Nottingham · Tivix Europe SP ZOO · University of Copenhagen · University of Reading · Vedanko BVBA · Veterinary Research Institute · Vitatrace Nutrition Ltd · Warsaw University of Life Sciences (WULS-SGGW) · Zoetis International Services Sas

The PROHEALTH project has received funding from the European Union's Seventh Framework Programme for research, technological development and demonstration under grant agreement no 613574.

www.fp7-prohealth.eu